

ความเป็นมาของโครงการบูรพศิลป์

กระทรวงวัฒนธรรม ตระหนักถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรม อันเป็นมรดกของชาติสืบจนปัจจุบัน การที่ศิลปวัฒนธรรมไทยยังคงอยู่ได้ นอกจากองค์ความรู้แล้ว ปัจจัยสำคัญคือทรัพยากรบุคคลที่ทรงคุณค่า หรือที่เรียกว่า “ศิลปิน” ในปัจจุบันเพื่อให้การอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรม และเป็นเกียรติภูมิแก่ศิลปิน จึงได้มีการคัดเลือกและประกาศยกย่องศิลปินที่ยังมีชีวิต และมีผลงานเป็นที่ยอมรับจากบุคลากรในสาขาของตนเป็น “ศิลปินแห่งชาติ” ในขณะที่ศิลปินที่ล่วงลับไปแล้วที่เป็นผู้สร้างสรรค์ผลงาน เป็นแรงบันดาลใจให้กับศิลปินรุ่นหลัง และเป็นผู้อุ้มชูศิลปวัฒนธรรมของไทยมายาวนาน กลับกลายเป็นเพียงตำนานบทหนึ่งเท่านั้น ดังนั้น เพื่อเป็นการยกย่องเชิดชูเกียรติศิลปินผู้ล่วงลับไปแล้วและเป็นการเผยแพร่ผลงานอันทรงคุณค่าทั้งหลายของศิลปินผู้ล่วงลับให้อนุชนรุ่นหลังได้รับรู้ ศึกษา ค้นคว้าต่อไป กระทรวงวัฒนธรรมจึงดำเนินโครงการยกย่องเชิดชูเกียรติศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานอันเป็นประโยชน์ต่องานวัฒนธรรมที่ล่วงลับไปแล้ว และคัดเลือกศิลปินผู้ล่วงลับไปแล้วในแต่ละยุคสมัยเพื่อประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติ โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานชื่อสำหรับศิลปินที่ควรค่าแก่การยกย่องซึ่งล่วงลับไปแล้วว่า “บูรพศิลป์”

ในการประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติ “บูรพศิลป์” ประกอบด้วย สาขาทัศนศิลป์ สาขาวรรณศิลป์ และสาขาศิลปะการแสดง ซึ่งล้วนเป็นศิลปินที่มีผลงานอันทรงคุณค่ายิ่งต่อศิลปวัฒนธรรมไทย อีกทั้งยังเป็นรางวัลที่ประเสริฐ

- ๑) เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานอันเป็นประโยชน์ต่องานวัฒนธรรมที่ล่วงลับไปแล้ว
- ๒) เพื่อเผยแพร่ผลงานและภูมิปัญญาของศิลปินที่ล่วงลับให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสังคม

หลักเกณฑ์การคัดเลือก

- ๑) เป็นผู้สร้างสรรค์ด้วยหัวใจปัญหาทางศิลปะเฉพาะตน ด้วยयोगอารมณ์ ความรู้สึก และสุนทรียภาพทางศิลปะให้ปรากฏแก่สังคมอย่างต่อเนื่องยาวนานในยุคสมัยนั้น ๆ และเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง
- ๒) เป็นศิลปินชั้นครู ผู้ถ่ายทอดหรือแสดงผลงานให้เป็นที่ประจักษ์และยอมรับอย่างกว้างขวาง
- ๓) มีคุณธรรม จริยธรรม ในการสร้างสรรค์ผลงานที่ยังประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติทั้งในระดับชาติ หรือนานาชาติ
- ๔) เป็นที่รัก และเป็นกัลยาณมิตรที่ดีของประชาชน

คุณสมบัติของศิลปินผู้ล่วงลับ

- ๑) มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด หรือในกรณีที่เป็นต่างชาติ ต้องมีผลงานเผยแพร่เป็นที่ประจักษ์ในไทย และเสียชีวิตแล้ว
- ๒) มีผลงานเป็นที่ประจักษ์หรือได้รับการประกาศเกียรติคุณ เป็นที่ยอมรับในสังคมในสาขาที่ได้รับการยกย่อง
- ๓) มีผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและวัฒนธรรมของชาติ

การจำแนกสาขาศิลป์ผู้ล่องลับ

๑) ทัศนศิลป์ (Visual Art) หมายถึง ศิลปะที่มองเห็นได้ด้วยตา แบ่งออกเป็น

๑.๑) ทัศนศิลป์ ได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ สื่อประสม ภาพถ่าย

๑.๒) ประยุกต์ศิลป์ ได้แก่ สถาปัตยกรรม (กำหนดวิชาซึ่งสถาปัตยกรรมควบคุม ในกฎกระทรวง พ.ศ. ๒๕๔๙) ได้แก่ สถาปัตยกรรมหลัก สถาปัตยกรรมผังเมือง ภูมิสถาปัตยกรรม สถาปัตยกรรมภายในและมัณฑนศิลป์)

ออกแบบอุตสาหกรรม ประณีตศิลป์ ฯลฯ

๒) ศิลปะการแสดง (Performing Art) หมายถึง ศิลปะที่สื่อผ่านการแสดง ซึ่งเป็นได้ทั้งทัศนศิลป์ ประยุกต์ศิลป์ รวมทั้งศิลปะพื้นบ้าน แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่

๒.๑) กลุ่มดนตรีไทยและนาฏศิลป์ไทย

๒.๒) กลุ่มดนตรีสากลและนาฏศิลป์สากล

๒.๓) กลุ่มภาพยนตร์และละคร

๓) วรรณศิลป์ (Literary Art) หมายถึง บทประพันธ์ที่แต่งอย่างมีศิลปะ ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง มีองค์ประกอบสำคัญ คือ ความรู้สึกสะท้อนใจ ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการและกลวิธีเสนอเรื่องที่น่าสนใจ เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น สารคดี บทละคร กวีนิพนธ์ และอื่นๆ